

Bożena Niebrzydowska

**Program nauczania
języka niemieckiego
w szkole podstawowej**

II etap edukacyjny

Wariant II.1

Klett Polska

1. Charakterystyka programu 4

1.1. Informacje ogólne 4

1.2. Koncepcja programu 4

1.3. Nauczyciele 5

1.4. Uczniowie 6

1.5. Warunki lokalowo-organizacyjne i wyposażenie sali lekcyjnej 6

2. Cele kształcenia 7

2.1. Cele ogólne 7

2.2. Szczegółowe cele kształcenia 9

2.3. Cele wychowawcze 13

3. Treści nauczania 13

3.1. Zakresy tematyczne 13

3.2. Struktury gramatyczne 15

3.3. Funkcje i środki językowe 18

3.4. Treści interkulturowe 20

4. Sposoby realizacji celów kształcenia 21

4.1. Techniki pracy nad elementami języka 21

4.1.1 Techniki nauczania gramatyki 21

4.1.2. Techniki nauczania słownictwa 22

4.1.3. Techniki nauczania poprawnej wymowy i intonacji 24

4.1.4. Techniki nauczania pisowni 25

4.2. Techniki nauczania sprawności językowych 26

4.3. Metody aktywizujące 31

4.4. Autonomia ucznia 32

4.4.1. Wdrażanie do samooceny 33

4.5. Przykładowy scenariusz lekcji 34

5. Standardy osiągnięć 36

6. Sposoby kontroli i oceny osiągnięć ucznia 37

6.1. Wymagania na poszczególne oceny 38

Bibliografia 42

Informacja o autorce programu

Bożena Niebrzydowska – absolwentka filologii germańskiej na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim, nauczyciel dyplomowany języka niemieckiego w III Liceum Ogólnokształcącym w Łomży, tłumacz języka niemieckiego. W latach 2012 – 2015 pracowała w projekcie „Budowa Banków Zadań” zorganizowanym przez CKE w Warszawie. Jest autorką książek: „Niemiecki dla średniozaawansowanych”, „Repetytorium leksykalno-tematyczne A2-B1”, „Niemiecki samouczek”, współautorką książek „Klassische Fälle”, „Sein letzter Fall”, współautorką serii „Komplett”, „Komplett plus”, podręczników „Exakt für Dich” tom 2 i 3 oraz podręcznika i zeszytu ćwiczeń „Ideal!” tom 1, a także autorką wielu materiałów pomocniczych dla uczniów i nauczycieli. Posiada kilkuletnie doświadczenie w pracy eksperta OKE w Łomży. Pracowała również jako nauczyciel metodyki w Nauczycielskim Kolegium Języków Obcych w Łomży, wykładowca glottodydaktyki oraz lektor języka niemieckiego. Prowadziła liczne formy doskonalenia zawodowego dla nauczycieli.

1. Charakterystyka programu

1.1. Informacje ogólne

Przedmiot: język niemiecki

Typ szkoły: szkoła podstawowa

Etap edukacyjny: II

Poziom: II.1 – uczniowie kontynuujący naukę (na podbudowie wymagań poziomu I.1.)

Niniejszy program zawiera wskazówki do realizacji *Podstawy programowej kształcenia ogólnego* z 14 lutego 2017 r. w pracy z serią *Ideal!* wydawnictwa Klett Polska.

Uczniowie realizujący założenia programowe dla poziomu II.1 osiągają poziom A2+ (B1 w zakresie rozumienia wypowiedzi) według skali biegłości językowej zawartej w *Europejskim systemie opisu kształcenia językowego*.

1.2 Koncepcja programu

Niniejszy program bazuje na podejściu komunikacyjnym, którego cechą charakterystyczną jest eklektyzm. Nauczyciele mogą więc korzystać z istniejących osiągnięć dydaktyki, dostosowując je do możliwości i preferencji grupy docelowej. Wykorzystywanie elementów różnych metod ma doprowadzić do opanowania umiejętności efektywnego porozumiewania się w języku niemieckim w mowie i w piśmie.

Bariery językowe są przełamywane przez liczne metody aktywizujące w postaci gier, zabaw i projektów. Program kładzie nacisk na potrzeby ucznia poprzez tworzenie i wykorzystywanie takich zadań, które stanowią ilustrację przydatności języka niemieckiego do realizacji własnych celów komunikacyjnych. Istotne jest stwarzanie sytuacji edukacyjnych, które sprzyjają poznawaniu i rozwijaniu przez uczniów zainteresowań oraz pasji. Zróżnicowane zadania dają szansę uczniom zdolnym i uczniom, którym nauka języka obcego sprawia problemy.

Gramatyka związana jest zawsze z komunikacją, nie jest zaś celem samym w sobie. Treści nauczania, niezbędne do osiągnięcia założonych celów, pojawiają się w proponowanym materiale w układzie spiralnym. Poszczególne zakresy tematyczne są powtarzane, co wiąże się z koniecznością rozbudowywania zasobu i poprawności środków językowych w ramach danego tematu. Powrót do znanych treści daje zarówno możliwość powtórzenia wprowadzonego materiału, jak i poszerzenia zdobytych wcześniej umiejętności.

Sposoby realizacji założonych celów przedstawione w poszczególnych rozdziałach programu wspierają i podnoszą efektywność nauczania i uczenia się.

- Techniki pracy nad poszczególnymi sprawnościami i podsystemami języka (4.1.–4.2.) są źródłem pomysłów na atrakcyjną formę lekcji i urozmaicenie stosowanych ćwiczeń. Nauczyciele mogą przygotować dodatkowe karty pracy, korzystając z przedstawionych propozycji.
- Metody aktywizujące uczniów (4.3.) poszerzają listę stosowanych metod o takie, które w

ciekawy sposób angażują ucznia do nabywania i utrwalania poszczególnych umiejętności.

- Wspieranie autonomii (4.4.) pomaga motywować ucznia, a zebrane propozycje samooceny zachęcają ucznia do samodzielności.
- Przykładowy scenariusz lekcji (4.5.) ilustruje sposoby zaplanowania lekcji z wykorzystaniem materiałów w podręczniku *Ideal!*.
- Kryteria oceniania pomagają w przeprowadzaniu diagnozy i przekazywaniu informacji zwrotnych (6.) na temat mocnych i słabych stron pracy ucznia oraz formułowaniu wniosków do dalszej pracy.

Program adresowany jest do nauczycieli, którym umożliwi przede wszystkim właściwe zaplanowanie procesu dydaktycznego, a także do uczniów, ich rodziców oraz dyrektorów szkół.

1.3. Nauczyciele

Kwalifikacje nauczycieli języka obcego powinny być zgodne z zapisami w *Obwieszczeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 6 sierpnia 2015 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudnić nauczycieli niemających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli*.

Od nauczyciela języka obcego wymaga się: jasnego formułowania celów lekcji, aktywizowania uczniów, wykorzystywania naturalnej ciekawości i indywidualnych predyspozycji oraz uzdolnień uczniów, preferowania nagrody, a nie kary (Pfeiffer, 2001, 118). Nauczyciel powinien według zapisów w *ESOKJ* (2003, 124-126) znać zasady testowania, oceny i ewaluacji. Zakłada się, że nauczyciel wykazuje się wiedzą socjokulturową, potrafi indywidualizować pracę z uczniami posiadającymi różne zdolności i możliwości. Od nauczycieli oczekuje się również:

- postępowania zgodnie z ogólnymi zaleceniami i wytycznymi programowymi,
- precyzyjnego planowania, ale również elastycznego dostosowania się do potrzeb uczniów,
- określania jasnych reguł współpracy z uczniami,
- umiejętności monitorowania postępów uczniów,
- wykorzystywania nowoczesnych technologii informacyjnych,
- motywowania uczniów do nauki przez podkreślanie nawet ich drobnych sukcesów,
- przedsiębiorczości,
- kreatywności,
- gotowości do ciągłego doskonalenia warsztatu pracy.

Od nauczyciela wymaga się, aby był przewodnikiem i wspierał uczniów, znał ich zainteresowania i problemy, organizował indywidualną pomoc dla uczniów tego potrzebujących. Cechy pożądane u nauczyciela to m.in. życzliwość, wyrozumiałość, poczucie

humoru, sprawiedliwość, spokój i opanowanie, szeroka wiedza w różnych dziedzinach, kultura osobista i postawa szacunku do siebie i innych.

1.4. Uczniowie

Odbiorcami niniejszego programu są nie tylko uczniowie, którzy po szkole podstawowej przystąpią do egzaminu z języka niemieckiego, a po szkole ponadpodstawowej będą zdawać z niego egzamin maturalny, ale również ci, którzy wykorzystają język niemiecki w codziennej komunikacji za granicą lub na terenie kraju. Motywację do nauki języka obcego determinują m.in.: przedmiot nauki, motywy indywidualne/nastawienia, grupa uczniów, rodzaj ćwiczeń, warunki nauczania, nauczyciel i materiały. Motywacja do nauki może być więc zmniejszona przez zastosowanie mało atrakcyjnych tekstów, ćwiczeń itd. Niniejszy program pomaga spełnić oczekiwania mało zmotywowanych uczniów, gdyż zakłada zastosowanie ćwiczeń, które mają zróżnicowany poziom trudności. Gramatyka nie jest głównym celem, ale związana jest z komunikacją. Projekty, zabawy leksykalne, ciekawostki dotyczące niemieckiego obszaru językowego wychodzą naprzeciw potrzebom uczniów, którzy wykazują zbyt małe zainteresowanie językiem niemieckim.

Istotne jest przeciwdziałanie trudnościom w zapamiętywaniu. Uczniowie na tym etapie edukacyjnym oczekują ciekawej, odpowiedniej do wieku i zainteresowań tematyki, atrakcyjnego sposobu prowadzenia zajęć, częstej zmiany aktywności, podkreślania ich nawet niewielkich sukcesów w związku z często zauważalnym brakiem wiary we własne możliwości oraz narastającym krytycyzmem. Zadaniem szkoły jest zapewnienie uczniom nauki w grupie, która liczy 10-15 osób.

1.5. Warunki lokalowo-organizacyjne i wyposażenie sali lekcyjnej

Realizacja celów kształcenia, które zakłada niniejszy program, wiąże się ściśle z odpowiednim wyposażeniem sali lekcyjnej. Powinny się w niej znaleźć:

- tablica, tablica interaktywna,
- mazaki, kreda,
- komputer z dostępem do internetu i rzutnikiem multimedialnym,
- sprzęt nagłaśniający,
- tablica do przypinania pomocy dydaktycznych,
- ewentualnie odtwarzacz płyt CD i DVD,
- słowniki,
- mapy świata i krajów niemieckojęzycznych,
- plansze edukacyjne, które zawierają np. wybrane struktury leksykalno-gramatyczne,
- materiały ilustracyjne (plakaty, kartki pocztowe, zdjęcia),
- materiały autentyczne (np. zdjęcia, filmy, nagrania audio, czasopisma, książki),
- materiały biurowe (np. arkusze papieru, pisaki, nożyce, taśma klejąca, magnesy).

Warto zwrócić uwagę na odpowiednie ustawienie ławek. Pisanie klasówek, testów,

egzaminów próbnych wymaga ustawienia frontального. O ile jest to możliwe, warto ustawić ławki w kształcie litery „U”, gdy na lekcji zaplanowane jest ćwiczenie umiejętności rozumienia tekstu ze słuchu, rozumienia tekstu pisanego, opis ilustracji itp. Uczniowie widzą nie tylko nauczyciela, ale również siebie nawzajem i są zachęceni do aktywnego udziału w zajęciach. Reagowanie na werbalne i pozawerbalne zachowania rozmówców na lekcji, która koncentruje się na mówieniu, ułatwi też ustawienie krzesel w kręgu.

2. Cele kształcenia

2.1. Cele ogólne

Niniejszy program opiera się na *Podstawie programowej kształcenia ogólnego*, która wyznacza w pierwszej kolejności **cele kształcenia ogólnego dotyczące wszystkich przedmiotów**:

- 1) wprowadzanie uczniów w świat wartości, w tym ofiarności, współpracy, solidarności, altruizmu, patriotyzmu i szacunku dla tradycji, wskazywanie wzorców postępowania i budowanie relacji społecznych, sprzyjających bezpiecznemu rozwojowi ucznia (rodzina, przyjaciele);
- 2) wzmacnianie poczucia tożsamości indywidualnej, kulturowej, narodowej, regionalnej i etnicznej;
- 3) formowanie u uczniów poczucia godności własnej osoby i szacunku dla godności innych osób;
- 4) rozwijanie kompetencji, takich jak: kreatywność, innowacyjność i przedsiębiorczość;
- 5) rozwijanie umiejętności krytycznego i logicznego myślenia, rozumowania, argumentowania i wnioskowania;
- 6) ukazywanie wartości wiedzy jako podstawy do rozwoju umiejętności;
- 7) rozbudzanie ciekawości poznawczej uczniów oraz motywacji do nauki;
- 8) wyposażenie uczniów w taki zasób wiadomości oraz kształtowanie takich umiejętności, które pozwalają w sposób bardziej dojrzały i uporządkowany zrozumieć świat;
- 9) wspieranie ucznia w rozpoznawaniu własnych predyspozycji i określaniu drogi dalszej edukacji;
- 10) wszechstronny rozwój osobowy ucznia przez pogłębianie wiedzy oraz zaspokajanie i rozbudzanie jego naturalnej ciekawości poznawczej;
- 11) kształtowanie postawy otwartej wobec świata i innych ludzi, aktywności w życiu społecznym oraz odpowiedzialności za zbiorowość;
- 12) zachęcanie do zorganizowanego i świadomego samokształcenia opartego na umiejętności przygotowania własnego warsztatu pracy;
- 13) ukierunkowanie ucznia ku wartościom.

Najważniejsze umiejętności rozwijane w ramach kształcenia ogólnego w szkole podstawowej to:

- 1) sprawne komunikowanie się w języku polskim oraz w językach obcych nowożytnych;
- 2) sprawne wykorzystywanie narzędzi matematyki w życiu codziennym, a także kształcenie myślenia matematycznego;

- 3) poszukiwanie, porządkowanie, krytyczna analiza oraz wykorzystanie informacji z różnych źródeł;
- 4) kreatywne rozwiązywanie problemów z różnych dziedzin ze świadomym wykorzystaniem metod i narzędzi wywodzących się z informatyki, w tym programowanie;
- 5) rozwiązywanie problemów, również z wykorzystaniem technik mediacyjnych;
- 6) praca w zespole i społeczna aktywność;
- 7) aktywny udział w życiu kulturalnym szkoły, środowiska lokalnego oraz kraju.

W podstawie programowej mocno akcentuje się:

- konieczność kształtowania kompetencji językowych uczniów oraz dbałość o wyposażenie uczniów w wiadomości i umiejętności umożliwiające komunikowanie się w języku polskim w sposób poprawny i zrozumiały,
- rolę czytania jako umiejętności rozumienia, wykorzystywania i refleksyjnego przetwarzania tekstów, w tym tekstów kultury,
- stwarzanie uczniom warunków do nabywania wiedzy i umiejętności potrzebnych do rozwiązywania problemów z wykorzystaniem metod i technik wywodzących się z informatyki, w tym logicznego i algorytmicznego myślenia, programowania, posługiwania się aplikacjami komputerowymi, wyszukiwania i wykorzystywania informacji z różnych źródeł, posługiwania się komputerem i podstawowymi urządzeniami cyfrowymi oraz stosowania tych umiejętności na zajęciach z różnych przedmiotów m.in. do pracy nad tekstem, wykonywania obliczeń, przetwarzania informacji i jej prezentacji w różnych postaciach,
- przygotowywanie uczniów do dokonywania świadomych i odpowiedzialnych wyborów w trakcie korzystania z zasobów dostępnych w internecie,
- podejmowanie przez szkołę działań mających na celu zindywidualizowane wspomaganie rozwoju każdego ucznia, stosownie do jego potrzeb i możliwości,
- dostosowanie się do możliwości psychofizycznych oraz tempa uczenia się uczniów z niepełnosprawnościami, w tym uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim (nauczyciel powinien tak dobierać zadania, aby z jednej strony nie przerastały one możliwości ucznia, a z drugiej nie powodowały obniżenia motywacji do radzenia sobie z wyzwaniami),
- kształtowanie postaw prozdrowotnych uczniów, w tym wdrożenie ich do zachowań higienicznych, bezpiecznych dla zdrowia własnego i innych osób, a ponadto ugruntowanie wiedzy z zakresu prawidłowego odżywiania się, korzyści płynących z aktywności fizycznej, a także stosowania profilaktyki,
- rozwijanie postaw obywatelskich, patriotycznych i społecznych uczniów,
- wzmacnianie poczucia tożsamości narodowej, przywiązania do historii i tradycji narodowych, przygotowanie i zachęcanie do podejmowania działań na rzecz środowiska szkolnego i lokalnego, w tym do angażowania się w wolontariat,
- dbałość o wychowanie dzieci i młodzieży w duchu akceptacji i szacunku dla drugiego człowieka,
- kształtowanie postawy szacunku dla środowiska przyrodniczego, w tym upowszechnianie wiedzy o zasadach zrównoważonego rozwoju, motywowanie do

- działań na rzecz ochrony środowiska oraz rozwijanie zainteresowania ekologią,
- przygotowanie uczniów do wyboru kierunku kształcenia i zawodu,
- nabywanie kompetencji społecznych takich jak komunikacja i współpraca w grupie, w tym w środowiskach wirtualnych,
- udział w projektach zespołowych lub indywidualnych oraz organizację projektów i zarządzanie projektami.

Wymagania ogólne **dotyczące języka obcego na poziomie II.1** to:

I. Znajomość środków językowych. Uczeń posługuje się podstawowym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych), które umożliwiają realizację pozostałych wymagań ogólnych w zakresie tematów wskazanych w wymaganiach szczegółowych.

II. Rozumienie wypowiedzi. Uczeń rozumie proste wypowiedzi ustne artykułowane wyraźnie, w standardowej odmianie języka, a także proste wypowiedzi pisemne, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

III. Tworzenie wypowiedzi. Uczeń samodzielnie formułuje krótkie, proste, spójne i logiczne wypowiedzi ustne i pisemne, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

IV. Reagowanie na wypowiedzi. Uczeń uczestniczy w rozmowie i w typowych sytuacjach reaguje w sposób zrozumiały, adekwatnie do sytuacji komunikacyjnej, ustnie lub pisemnie w formie prostego tekstu, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

V. Przetwarzanie wypowiedzi. Uczeń zmienia formę przekazu ustnego lub pisemnego w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

2.2. Szczegółowe cele kształcenia

Szczegółowe cele kształcenia precyzyjniej obrazują, do czego powinna prowadzić edukacja języka obcego na poziomie szkoły podstawowej w przypadku, gdy uczniowie uczyli się go w klasach I – III. Należy pamiętać o tym, by edukacja na tym etapie doprowadziła uczniów do osiągnięcia poziomu A2+ według *ESOKJ*. W zakresie rozumienia wypowiedzi oczekuje się osiągnięcia poziomu B1.

Treści nauczania – wymagania szczegółowe:

I. Uczeń posługuje się podstawowym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych), umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych w zakresie tematów, które zostały przedstawione w kolejnym rozdziale niniejszego programu.

II. Uczeń rozumie proste wypowiedzi ustne (np. rozmowy, wiadomości, komunikaty, ogłoszenia, instrukcje) artykułowane wyraźnie, w standardowej odmianie języka:

- 1) reaguje na polecenia;
- 2) określa główną myśl wypowiedzi lub fragmentu wypowiedzi;

- 3) określa intencje nadawcy/autora wypowiedzi;
- 4) określa kontekst wypowiedzi (np. formę, czas, miejsce, sytuację, uczestników);
- 5) znajduje w wypowiedzi określone informacje;
- 6) rozróżnia formalny i nieformalny styl wypowiedzi.

III. Uczeń rozumie proste wypowiedzi pisemne (np. listy, e-maile, SMS-y, kartki pocztowe, napisy, broszury, ulotki, jadłospisy, ogłoszenia, rozkłady jazdy, historyjki obrazkowe z tekstem, artykuły, teksty narracyjne, recenzje, wywiady, wpisy na forach i blogach, teksty literackie):

- 1) określa główną myśl tekstu lub fragmentu tekstu;
- 2) określa intencje nadawcy/autora tekstu;
- 3) określa kontekst wypowiedzi (np. nadawcę, odbiorcę, formę tekstu, czas, miejsce, sytuację);
- 4) znajduje w tekście określone informacje;
- 5) rozpoznaje związki między poszczególnymi częściami tekstu;
- 6) układa informacje w określonym porządku;
- 7) rozróżnia formalny i nieformalny styl tekstu.

IV. Uczeń tworzy krótkie, proste, spójne i logiczne wypowiedzi ustne:

- 1) opisuje ludzi, zwierzęta, przedmioty, miejsca i zjawiska;
- 2) opowiada o czynnościach, doświadczeniach i wydarzeniach z przeszłości i teraźniejszości;
- 3) przedstawia fakty z przeszłości i teraźniejszości;
- 4) przedstawia intencje, marzenia, nadzieje i plany na przyszłość;
- 5) opisuje upodobania;
- 6) wyraża i uzasadnia swoje opinie, przedstawia opinie innych osób;
- 7) wyraża uczucia i emocje;
- 8) stosuje formalny lub nieformalny styl wypowiedzi adekwatnie do sytuacji.

V. Uczeń tworzy krótkie, proste, spójne i logiczne wypowiedzi pisemne (np. notatkę, ogłoszenie, zaproszenie, życzenia, wiadomość, SMS, pocztówkę, e-mail, historyjkę, list prywatny, wpis na blogu):

- 1) opisuje ludzi, zwierzęta, przedmioty, miejsca i zjawiska;
- 2) opowiada o czynnościach, doświadczeniach i wydarzeniach z przeszłości i teraźniejszości;
- 3) przedstawia fakty z przeszłości i teraźniejszości;
- 4) przedstawia intencje, marzenia, nadzieje i plany na przyszłość;
- 5) opisuje upodobania;
- 6) wyraża i uzasadnia swoje opinie, przedstawia opinie innych osób;
- 7) wyraża uczucia i emocje;
- 8) stosuje formalny lub nieformalny styl wypowiedzi adekwatnie do sytuacji.

VI. Uczeń reaguje ustnie w typowych sytuacjach:

- 1) przedstawia siebie i inne osoby;
- 2) nawiązuje kontakty towarzyskie; rozpoczyna, prowadzi i kończy rozmowę; podtrzymuje rozmowę w przypadku trudności w jej przebiegu (np. prosi o wyjaśnienie, powtórzenie, sprecyzowanie; upewnia się, że rozmówca zrozumiał jego wypowiedź);
- 3) uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia;
- 4) wyraża swoje opinie, pyta o opinie, zgadza się lub nie zgadza się z opiniami;
- 5) wyraża swoje upodobania, intencje i pragnienia, pyta o upodobania, intencje i pragnienia innych osób;
- 6) składa życzenia i gratulacje, odpowiada na życzenia i gratulacje;
- 7) zaprasza i odpowiada na zaproszenie;
- 8) proponuje, przyjmuje i odrzuca propozycje, zachęca; prowadzi proste negocjacje w sytuacjach życia codziennego;
- 9) prosi o radę i udziela rady;
- 10) pyta o pozwolenie, udziela i odmawia pozwolenia;
- 11) ostrzega, nakazuje, zakazuje, instruuje;
- 12) wyraża prośbę oraz zgodę lub odmowę spełnienia prośby;
- 13) wyraża uczucia i emocje (np. radość, smutek, niezadowolenie, zdziwienie, nadzieję, obawę);
- 14) stosuje zwroty i formy grzecznościowe.

VII. Uczeń reaguje w formie prostego tekstu pisanego (np. wiadomość, SMS, krótki list prywatny, e-mail, wpis na czacie/forum) w typowych sytuacjach:

- 1) przedstawia siebie i inne osoby;
- 2) nawiązuje kontakty towarzyskie; rozpoczyna, prowadzi i kończy rozmowę (np. podczas rozmowy na czacie);
- 3) uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia (np. wypełnia formularz/ankietę);
- 4) wyraża swoje opinie, pyta o opinie, zgadza się lub nie zgadza się z opiniami;
- 5) wyraża swoje upodobania, intencje i pragnienia, pyta o upodobania, intencje i pragnienia innych osób;
- 6) składa życzenia i gratulacje, odpowiada na życzenia i gratulacje;
- 7) zaprasza i odpowiada na zaproszenie;
- 8) proponuje, przyjmuje i odrzuca propozycje, zachęca; prowadzi proste negocjacje w sytuacjach życia codziennego;
- 9) prosi o radę i udziela rady;
- 10) pyta o pozwolenie, udziela i odmawia pozwolenia;
- 11) ostrzega, nakazuje, zakazuje, instruuje;
- 12) wyraża prośbę oraz zgodę lub odmowę spełnienia prośby;
- 13) wyraża uczucia i emocje (np. radość, smutek, niezadowolenie, zdziwienie, nadzieję, obawę);
- 14) stosuje zwroty i formy grzecznościowe.

VIII. Uczeń przetwarza prosty tekst ustnie lub pisemnie:

- 1) przekazuje w języku obcym nowożytnym informacje zawarte w materiałach wizualnych (np. wykresach, mapach, symbolach, piktogramach) lub audiowizualnych (np. filmach, reklamach);
- 2) przekazuje w języku obcym nowożytnym lub polskim informacje sformułowane w tym języku obcym;
- 3) przekazuje w języku obcym nowożytnym informacje sformułowane w języku polskim.

IX. Uczeń posiada:

- 1) podstawową wiedzę o krajach, społeczeństwach i kulturach społeczności, które posługują się danym językiem obcym nowożytnym, oraz o kraju ojczystym, z uwzględnieniem kontekstu lokalnego, europejskiego i globalnego;
- 2) świadomość związku między kulturą własną i obcą oraz wrażliwość międzykulturową.

X. Uczeń dokonuje samooceny i wykorzystuje techniki samodzielnej pracy nad językiem (np. korzystanie ze słownika, poprawianie błędów, prowadzenie notatek, stosowanie mnemotechnik, korzystanie z tekstów kultury w języku obcym nowożytnym).

XI. Uczeń współdziała w grupie (np. w lekcyjnych i pozalekcyjnych językowych pracach projektowych).

XII. Uczeń korzysta ze źródeł informacji w języku obcym nowożytnym (np. z encyklopedii, mediów, instrukcji obsługi), również za pomocą technologii informacyjno-komunikacyjnych.

XIII. Uczeń stosuje strategie komunikacyjne (np. domyślanie się znaczenia wyrazów z kontekstu, identyfikowanie słów kluczy lub internacjonalizmów) i strategie kompensacyjne, w przypadku gdy nie zna lub nie pamięta wyrazu (np. upraszczanie formy wypowiedzi, zastępowanie innym wyrazem, opis, wykorzystywanie środków niewerbalnych).

XIV. Uczeń posiada świadomość językową (np. podobieństw i różnic między językami).

2.3. Cele wychowawcze

Zgodnie z podstawą programową działalność wychowawcza szkoły należy do podstawowych celów polityki oświatowej państwa. Szkoła musi uwzględniać wolę rodziców, ale także i państwa, do którego obowiązków należy stwarzanie właściwych warunków wychowania. Zadaniem szkoły jest ukierunkowanie procesu wychowawczego na wartości, które wyznaczają cele wychowania i kryteria jego oceny. Wychowanie ukierunkowane na wartości zakłada przede wszystkim podmiotowe traktowanie ucznia, a wartości skłaniają człowieka do podejmowania odpowiednich wyborów czy decyzji (*Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej*, s. 15).

Celem nauczania języka obcego jest również, obok porozumiewania się nim w mowie i w piśmie, kształtowanie postawy ciekawości, tolerancji i otwartości wobec innych kultur, nie tylko tych związanych z językiem docelowym. Warto zachęcać uczniów do refleksji nad zjawiskami typowymi dla kultur innych niż własna oraz stosować odniesienia do kultury, tradycji i historii kraju pochodzenia uczniów. Umiejętnie dobrane środki dydaktyczne mają pomóc w budzeniu zainteresowania obcą kulturą, rozwijaniu chęci podejmowania dialogu. Niezwykle istotna jest również umiejętność pracy w grupie na zajęciach lekcyjnych i pozalekcyjnych. Praca w grupie uczy współodpowiedzialności, wrażliwości na potrzeby innych, sposobów radzenia sobie w trudnych sytuacjach. Lekcja i zajęcia pozalekcyjne wspomagają więc rodziców w ich pracy wychowawczej. Dzięki umiejętnej współpracy uczeń – rodzice – nauczyciel można oczekiwać dojrzałych postaw młodych ludzi.

3. Treści nauczania

Treści nauczania wiążą się ściśle z wymaganiami ogólnymi i szczegółowymi, które zostały przedstawione w podstawie programowej.

Niniejszy program zakłada spiralny układ treści kształcenia. Do tych samych treści należy powracać, rozszerzając ich zakres. Nowe elementy są związane z wcześniej realizowanymi i stopniowo wykraczają poza nie.

3.1. Zakresy tematyczne

Zakresy tematyczne przedstawione w serii *Ideal!* są zgodne z zakresami tematycznymi zawartymi w podstawie programowej. Program zakłada realizację następujących zakresów tematycznych:

Ogólne zakresy tematyczne	Tematyka szczegółowa
1. człowiek	np. dane personalne, okresy życia, wygląd zewnętrzny, cechy charakteru, rzeczy osobiste, uczucia i emocje, umiejętności i zainteresowania

2. miejsce zamieszkania	np. dom i jego okolica, pomieszczenia i wyposażenie domu, prace domowe
3. edukacja	np. szkoła i jej pomieszczenia, przedmioty nauczania, uczenie się, przybory szkolne, oceny szkolne, życie szkoły, zajęcia pozalekcyjne
4. praca	np. popularne zawody i związane z nimi czynności i obowiązki, miejsce pracy, wybór zawodu
5. życie prywatne	np. rodzina, znajomi i przyjaciele, czynności życia codziennego, określanie czasu, formy spędzania czasu wolnego, święta i uroczystości, styl życia, konflikty i problemy
6. żywienie	np. artykuły spożywcze, posiłki i ich przygotowywanie, nawyki żywieniowe, lokale gastronomiczne
7. zakupy i usługi	np. rodzaje sklepów, towary i ich cechy, sprzedawanie i kupowanie, środki płatnicze, wymiana i zwrot towaru, promocje, korzystanie z usług
8. podróżowanie i turystyka	np. środki transportu i korzystanie z nich, orientacja w terenie, baza noclegowa, wycieczki, zwiedzanie
9. kultura	np. dziedziny kultury, twórcy i ich dzieła, uczestnictwo w kulturze, tradycje i zwyczaje, media
10. sport	np. dyscypliny sportu, sprzęt sportowy, obiekty sportowe, imprezy sportowe, uprawianie sportu
11. zdrowie	np. tryb życia, samopoczucie, choroby, ich objawy i leczenie
12. nauka i technika	np. odkrycia naukowe, wynalazki, korzystanie z podstawowych urządzeń technicznych i technologii informacyjno-komunikacyjnych
13. świat przyrody	np. pogoda, pory roku, rośliny i zwierzęta, krajobraz, zagrożenie i ochrona środowiska naturalnego
14. życie społeczne	np. wydarzenia i zjawiska społeczne

3.2. Struktury gramatyczne

Poniższe zestawienie kategorii gramatycznych odnosi się do poziomu biegłości A2+ według *ESOKJ*. Skuteczne nauczanie języka niemieckiego powinno uwzględniać nauczanie niższych kategorii gramatycznych, ale nie można zakładać, że ich znajomość ma stać się celem samym w sobie. Niedopuszczalne jest również nauczanie wszystkich aspektów jednej struktury gramatycznej w tym samym czasie, np. odmiana czasowników regularnych, nieregularnych, zwrotnych itd. na jednej lekcji. Znajomość reguł, które nie są wystarczająco zautomatyzowane, umożliwia zwykle wykonanie testów, ale dopiero zautomatyzowana, niejednokrotnie nieświadomie stosowana reguła, stanowi podstawę interakcji. Trudniejsze struktury gramatyczne mogą być skierowane na recepcję, co wiąże się również z ustaleniem związku między formą języka, jej znaczeniem i użyciem w kontekście. Większość działań dydaktycznych powinna koncentrować się jednak na produkcji struktury gramatycznej. Nauczanie skierowane na produkcję ma prowadzić do automatyzacji użycia danej struktury.

Niniejszy program zakłada opanowanie następujących struktur gramatycznych:

Rodzajnik

1. Użycie rodzajnika nieokreślonego, np. *Das ist ein Auto.*
2. Użycie rodzajnika określonego, np. *Das Auto ist neu.*
3. Użycie rzeczownika bez rodzajnika, np. *Ich habe Hunger. Sie kommt aus Deutschland.*

Rzeczownik

1. Odmiana rzeczownika w liczbie pojedynczej
2. Tworzenie liczby mnogiej, np. *die Tage, die Väter, die Menschen, die Bilder, die Autos*
3. Rzeczowniki złożone, np. *Milchsuppe, Warmwasser*
4. Rzeczowniki zdrobniałe: *-chen, -lein*, np. *das Häuschen, das Büchlein*
5. Rzeczowniki określające zawód i wykonawcę czynności, np. *die Lehrerin, der Fahrer*
6. Rzeczowniki z przyrostkami, np. *-heit (Kindheit), -keit (Möglichkeit), -schaft (Freundschaft), -tät (Universität), -ung (Zeitung)*
7. Rzeczowniki tworzone od nazw miast, krajów i części świata, np. *die Warschauerin, der Deutsche, der Amerikaner*
8. Rzeczowniki tworzone od bezokoliczników, np. *das Lesen, das Radfahren*
9. Rzeczowniki tworzone od przymiotników, imiesłówów i liczebników, np. *das Kleine, der Reisende, der Zweite*
10. Odmiana imion własnych, np. *Monikas Hund, Claudias Buch*
11. Rzeczownik po określeniu miary i wagi, np. *ein Kilo Kartoffeln, ein Liter Wasser*
12. Rekcja najczęściej używanych rzeczowników, np. *Antwort auf*

Zaimek

1. Zaimki osobowe, np. *ich, mir, mich*
2. Zaimek nieosobowy *es*
3. Zaimek zwrotny *sich*
4. Zaimki dzierżawcze, np. *mein, sein, unser, Ihr*
5. Zaimki wskazujące, np. *dieser, jener*
6. Zaimki pytające, np. *wer, was, wann, welcher, was für ein, warum, wo, wohin, woher*
7. Zaimki nieokreślone, np. *alle, einige, etwas, jeder, jemand, man*
8. Zaimki względne, np. *der, welcher*
9. Zaimek wzajemny *einander*

Przymiotnik

1. Przymiotnik jako orzecznik, np. *Das Auto ist modern.*
2. Przymiotnik jako przydawka:
 - z rodzajnikiem określonym, np. *das kleine Kind, die neuen Autos*
 - z rodzajnikiem nieokreślonym, zaimkiem dzierżawczym i z przeczeniem *kein*, np. *ein großer Hund, meine liebe Schwester, keine schwierigen Aufgaben*
 - bez rodzajnika, np. *frisches Brot, kluge Schüler*
 - po liczebnikach i zaimkach liczebnych, np. *vier kleine Katzen, alle guten Autos, viele nette Lehrer*
3. Regularne i nieregularne stopniowanie przymiotnika, np. *klein – kleiner – der/die/das kleinste, am kleinsten, gut – besser – der/die/das beste, am besten*
4. Przymiotniki utworzone od nazw miast, krajów i części świata, np. *Berliner Bahnhof, deutsch, amerikanisch*
5. Przymiotniki z przedrostkiem *un-*, np. *unglücklich, ungeduldig*
6. Rekcja najczęściej używanych przymiotników, np. *zufrieden mit*

Liczebnik

1. Liczebniki główne, np. *zehn, einhundert*
2. Liczebniki porządkowe, np. *der/die/das zehnte, der/die/das einhundertste*
3. Użycie liczebników w oznaczeniu miary i wagi, powierzchni i objętości, np. *zwei Quadratmeter, sieben Kilo*
4. Liczebniki mnożne i nieokreślone, np. *zweimal, viel*

Przysłówek

1. Przysłówki zaimkowe *wo-, da-* w pytaniu i odpowiedzi, np. *Worüber spricht ihr? Wir sprechen darüber.*
2. Regularne i nieregularne stopniowanie przysłówek, np. *oft – öfter (häufiger) – am öftesten (am häufigsten)*
3. Przysłówki czasu i miejsca, np. *heute, dort*

Partykuła

np. *sehr, besonders, viel, erst, sogar, immer, etwa, eben, ziemlich, aber*

Der Arzt ist sehr nett. Sie hat Erdkunde besonders gern. Mein Vater spielt ziemlich gut Gitarre. Du bist aber ein guter Fahrer!

Przyimek

1. Przyimki z celownikiem, np. *bei (bei meiner Tante), mit (mit dem Bus), seit (seit letztem Jahr)*
2. Przyimki z biernikiem, np. *für (für dich), ohne (ohne meine Freunde)*
3. Przyimki z celownikiem lub biernikiem, np. *an (Ich hänge das Bild an die Wand.), auf (Die Lampe steht auf dem Tisch.)*

Czasownik

1. Formy czasowe: Präsens, Futur I, Präteritum, Perfekt, np. *Ich gehe in die Schule. Ich werde in die Schule gehen. Ich war in der Schule. Ich bin in die Schule gegangen.*
2. Czasowniki posiłkowe *sein, haben, werden*
3. Czasowniki nieregularne ze zmianą samogłoski, np. *helfen, lesen, schlafen*
4. Czasowniki rozdzielnie i nierozdzielnie złożone, np. *abfahren, bestellen*
5. Czasowniki zwrotne, np. *sich waschen, sich interessieren*
6. Czasowniki modalne w czasie Präsens i Präteritum: *können, müssen, wollen, dürfen, sollen, mögen*
7. Czasownik *lassen*, np. *Ich lasse mein Fahrrad reparieren.*
8. Formy imiesłowowe czasownika Partizip II, np. *gespielt, gekommen, gebracht*
9. Tryb rozkazujący, np. *Gib mir das Buch!, Setzen Sie sich!, Macht die Tür zu!*
10. Bezokoliczniki z *zu* i *bez zu*, np. *Er hat heute keine Lust, mit seinen Freunden auszugehen. Ich höre ihn singen.*
11. Tryb przypuszczający: Konjunktiv II Präteritum, np. *Andreas möchte mich heute besuchen.*
12. Tryb warunkowy: Konditional I (*würde* + Infinitiv I), np. *Ich würde heute gern ins Kino gehen.*
13. Rekcja najczęściej używanych czasowników, np. *sprechen über, helfen bei*

Składnia

1. Zdania pojedyncze:

- oznajmujące, np. *Wir machen Pausen.*
- pytające, np. *Macht ihr Hausaufgaben? Was macht ihr?*
- rozkazujące, np. *Macht Hausaufgaben!*

2. Szyk wyrazów:

- prosty, np. *Peter geht am Montag schwimmen.*
- przestawny, np. *Am Montag geht Peter schwimmen.*
- szyk zdania podrzędnie złożonego, np. *Ich denke, dass unser Lehrer sehr nett ist.*

3. Przeczenia *nein, nicht, kein* i ich miejsce w zdaniu, np. *Er hat kein Geld. Geht ihr heute nicht zum Englischkurs? Nein, wir gehen nicht zum Kurs.*

4. Zdania złożone współrzędnie ze spójnikami, np. *aber, denn, oder, und, sondern, deshalb, sonst, also, trotzdem*

5. Zdania złożone współrzędnie bezspójnikowe, np. *Die Sonne scheint, es ist warm.*

6. Zdania podrzędnie złożone:

- zdania podmiotowe, np. *Es gefällt mir nicht, dass du so wenig lernst.*
- zdania dopełnieniowe, np. *Er sagt, dass er keine Zeit hat. Ich weiß nicht, wo er wohnt. Ich muss meine Mutter fragen, ob ich ins Gebirge mitfahren darf.*
- zdania okolicznikowe przyczyny, np. *Sie kommt später, weil sie erst ihre Hausaufgaben machen muss.*
- zdania warunkowe rzeczywiste, np. *Wenn die Sonne scheint, gehen wir spazieren.*
- zdania porównawcze, np. *Der Film ist nicht so lustig, wie ich dachte. Das Buch ist besser, als ich dachte.*
- zdania okolicznikowe czasu, np. *Als ich noch zur Schule ging, ging ich oft ins Kino. Wenn das Mittagessen fertig ist, rufe ich euch.*
- zdania okolicznikowe celu, np. *Sie fahren an die Ostsee, um dort zu baden.*
- zdanie przydawkowe, np. *Der Junge, der dort steht, ist sehr traurig.*

3.3. Funkcje i środki językowe

Do wyrażenia intencji służą środki językowe. Jedna intencja może być wyrażona za pomocą różnych środków językowych np. w zależności od tego, do kogo skierowana jest wypowiedź. Te same środki językowe mogą czasem służyć do wyrażania różnych intencji. Są one stosowane automatycznie, jeśli na lekcji zapewniona jest duża liczba interakcji. Aby opanować niżej wymienione środki językowe, uczeń powinien pracować nie tylko w szkole, ale również w domu.

Poniżej zostały zamieszczone wybrane funkcje językowe z przykładami, które mogą być wprowadzane w klasach pracujących z tomem pierwszym podręcznika *Ideal!*:

Funkcje komunikacyjne	Przykłady środków językowych
Powitania i pożegnania	<i>Hallo! Guten Morgen! Guten Tag! Tschüss! Auf Wiedersehen!</i>
Przedstawianie siebie i innych osób	<i>Ich heiße ... Das ist Anna, sie ist meine Freundin.</i>
Prośba o powtórzenie i przeliterowanie	<i>Wie heißt du noch mal? Wie bitte? Wie buchstabiert man das?</i>
Pytanie o samopoczucie i informowanie o nim	<i>Wie geht`s? Danke, gut! Und wie geht es dir?</i>
Informowanie o przynależności	<i>Das ist mein Kuli. Das ist die Brille von Mama.</i>
Pytanie o upodobania i wyrażanie ich	<i>Was machst du gern? Ich singe gern. Was ist dein Lieblingsfach? Mein Lieblingsfach ist Deutsch.</i>
Wyrażanie opinii i pytanie o nią	<i>Ich glaube, Geschichte ist schwer. Wie ist deine Schule? Wie ist dein Lehrer?</i>
Wyrażanie aprobaty	<i>Gute Arbeit! Sehr schön! Prima!</i>
Wyrażanie zadowolenia i niezadowolenia	<i>Super! Cool! Klasse! Toll!</i>
Pytanie o dane kontaktowe i podawanie ich	<i>Wie ist deine Telefonnummer? Meine Telefonnummer ist ... Wo wohnst du? Ich wohne in ...</i>
Formułowanie prostych zakazów	<i>Keine Handys, bitte!</i>
Nazywanie produktów i sklepów	<i>Ich kaufe im Supermarkt ein. Ich kaufe Brot und Schinken.</i>
Określanie czasu zegarowego (sposobem oficjalnym i nieoficjalnym)	<i>Es ist siebzehn Uhr. Es ist halb drei. Um zehn Uhr gehe ich schlafen.</i>
Nazywanie pory dnia	<i>Am Morgen gehe ich in die Schule. Wir lesen am Abend Bücher.</i>
Relacjonowanie przebiegu dnia i określanie kolejności wydarzeń	<i>Zuerst relaxe ich, dann mache ich meine Hausaufgaben.</i>
Określanie miejsca zamieszkania.	<i>Ich wohne in Poznań. Poznań ist in Polen.</i>
Pytanie o wykonywany zawód i nazywanie zawodów	<i>Was ist dein Papa von Beruf? Mein Papa ist Lehrer.</i>
Informowanie o aktywnościach na lekcji	<i>Was macht ihr im Unterricht? Wir spielen Gespräche und lesen Texte.</i>
Opowiadanie o planie lekcji	<i>Am Montag habe ich Deutsch und Kunst.</i>

3.4. Treści interkulturowe

Lekcja języka obcego jest związana nie tylko z nauczaniem sprawności językowych, struktur leksykalno-gramatycznych, ale również treści interkulturowych. Dzięki temu uczniowie rozwijają swoją wrażliwość kulturową, dostrzegają związek między kulturą własną a kulturą obcą, radzą sobie z kulturą obcą i z interkulturowymi nieporozumieniami, a także umiejętnie przezwyciężają stereotypy. Podręcznik *Ideal!* kończy się jednostką *Mein Magazin*, która zawiera teksty i ćwiczenia na temat krajów niemieckiego obszaru językowego. Materiał realizacyjny w tomie 1 odnosi się do Niemiec. Ponadto w każdym rozdziale podręcznika w toku lekcji podano ciekawostki o krajach niemieckiego obszaru językowego w języku polskim, dzięki czemu nawet słabsi uczniowie mogą poszerzyć swoje wiadomości z zakresu geografii, historii itp.

Oto przykład materiału realizacyjnego z podręcznika *Ideal!*

Interessante Leute

Margit Auer nigdy nie planowała zostać pisarką. Chciała być listonoszką i dostarczać listy na swoim żółtym rowerze!

Margit Auer jest autorką serii książek pod tytułem *Die Schule der magischen Tiere*, czyli „Szkoła magicznych zwierząt”, którą przetłumaczono na 25 języków. Książki opowiadają o przygodach pewnej klasy w fikcyjnej szkole Wintersteinschule w Niemczech, której uczniowie otrzymują magiczne zwierzęta. Te zwierzęta są wyjątkowe: potrafią mówić, rozumieją dzieci, wspierają je i są dla nich najlepszymi przyjaciółmi. Także ekranizacje dwóch tomów serii okazały się wielkim sukcesem. Pierwsza część przygód dzieci była najchętniej oglądanym niemieckim filmem w kinach w roku 2021.

Name: Margit Auer
Geburtstag: 23.02.1967
Geburtsort: Mühldorf am Inn
Beruf: Schriftstellerin, Journalistin
Erfolge: „Die Schule der magischen Tiere“
Hobbys: Klavierspielen und Lesen

W jednym z wywiadów Margit Auer przyznała, że od pana Morissona chciałaby dostać osła.

1

Lies die Informationen über Margit Auer und beende die Sätze.
Przeczytaj informacje o Margit Auer i dokończ zdania.

1. Hobby Margit Auer jest...
2. Za jej największy sukces uważa się...
3. Seria książek dla dzieci opowiada o...
4. Magia zwierząt polega na tym, że...
5. Margit Auer nie myślała o zawodzie pisarki, ale chciała zostać...

4. Sposoby realizacji celów kształcenia

4.1. Techniki pracy nad elementami języka

4.1.1. Techniki nauczania gramatyki

Nauczanie gramatyki powinno odbywać się w nawiązaniu do intencji komunikacyjnych. Należy przy tym uwzględnić aspekt semantyczny, strukturalny, i pragmatyczny. Uczniowie powinni więc być poinformowani nie tylko o znaczeniu np. spójnika *weil*, o szyku zdania z tym spójnikiem, ale również w jakich sytuacjach komunikacyjnych ten spójnik będzie im przydatny.

Istnieją dwie podstawowe metody nauczania gramatyki:

- metoda dedukcyjna (nauczyciel podaje regułę, a następnie uczniowie wykonują ćwiczenia zgodne z tą regułą)
- metoda indukcyjna (uczniowie sami formułują regułę na podstawie np. przeczytanego/wysłuchanego tekstu)

W myśl metody indukcyjnej lekcje mogą rozpoczynać się od wykonywania ćwiczeń komunikacyjnych, które doprowadzą uczniów do reguły. Jeśli lekcja prowadzona jest metodą dedukcyjną, to uczniowie muszą mieć możliwość użycia jej w kontekstach komunikacyjnych. Metoda indukcyjna pozwala samodzielnie dotrzeć do wiedzy, skłania do myślenia, pozwala wykorzystać wcześniej zdobytą wiedzę gramatyczną z języka niemieckiego lub też innych języków obcych. Metoda indukcyjna jest polecana w przypadku wprowadzania łatwiejszych struktur gramatycznych.

Lekcje powtórzeniowe powinny uwzględniać takie sytuacje komunikacyjne, w których konieczne będzie zastosowanie omawianych struktur.

Godne polecenia są następujące techniki podczas pracy nad strukturami gramatycznymi:

- szukanie w tekście określonych form gramatycznych,
- uzupełnianie reguł na podstawie analizy zdań, które zawierają tę samą strukturę,
- budowanie zdań z zastosowaniem innych środków leksykalnych,
- wybieranie poprawnej formy z kilku podanych możliwości,
- dopasowanie do siebie fragmentów zdań,
- uzupełnianie brakujących końcówek odmiany,
- kończenie rozpoczętych zdań,
- tworzenie zdań z rozsypanek słownych,
- uzupełnianie zdań wyrazami w odpowiedniej formie gramatycznej,
- przekształcanie zdań.

Przykład ćwiczenia gramatyki w podręczniku *Ideal!* tom 1:

6

Ergänze die Minidialoge mit den richtigen Verbformen.

Uzupełnij minidialogi właściwymi formami czasowników.

1
> Fährst du Fahrrad?
> Ja, ich Fahrrad.

2
> Läuft deine Mama gern?
> Ja, Mama und Papa sehr gern.

3
> Wann triffst du Freunde?
> Ich am Wochenende Freunde.

4
> Ich lese gern Bücher. Und ihr? ihr auch gern?
> Natürlich, wir sehr gern.

Grammatik

Zmiany w temacie czasownika nieregularnego dotyczą wyłącznie form 2. i 3. osoby liczby pojedynczej:

ich laufe	wir laufen
du läufst	ihr lauft
er / sie läuft	sie laufen

ich treffe	wir treffen
du triffst	ihr trefft
er / sie trifft	sie treffen

→ S. 85, Kommentar 4

4.1.2. Techniki nauczania słownictwa

Nauczanie słownictwa można podzielić na trzy etapy.

1. Wprowadzanie nowego słownictwa poprzez:

- demonstrację,
- definicję,
- synonimy,
- antonimy,
- podawanie znaczenia za pomocą mimiki, gestów,
- podawanie nowego wyrazu w kontekście,
- podawanie akustycznych lub graficznych podobieństw,
- tłumaczenie na język polski.

Warto zauważyć, że wprowadzanie nowego słownictwa poprzez tłumaczenie jest tutaj wymienione na końcu. Jest to wprawdzie najszybszy sposób objaśnienia materiału leksykalnego, ale do większego zaangażowania i skutecznego zastosowania posiadanej wiedzy skłaniają uczniów inne techniki.

2. Utrwalanie wprowadzonego słownictwa

- powtarzanie (w grupach, parach, indywidualnie),
- tworzenie tabel, w których zamieszcza się wyraz w języku niemieckim, znaczenie wyrazu w języku polskim oraz zdanie z tekstu, w którym występuje wyraz niemiecki,
- graficzne przedstawianie nowych wyrazów,
- przyporządkowanie polskich znaczeń słowom niemieckim,
- demonstracja przedmiotów wymienianych przez nauczyciela

- grupowanie wyrazów według kategorii,
- zastosowanie nowych wyrazów w pytaniach,
- zastosowanie nowych wyrazów w krótkich historyjkach.

3. Powtarzanie i utrwalanie wcześniej podanego słownictwa

- podawanie wyrazów rozpoczynających się na określoną literę,
- podawanie wyrazów niepasujących do danej grupy,
- czytane znanych tekstów podczas ćwiczenia wymowy,
- dopasowywanie przymiotników, rzeczowników, czasowników, które pasują do danego obrazka,
- krzyżówki,
- memory,
- sałatki literowe,
- węże literowe.

Przykład ćwiczenia słownictwa w podręczniku *Ideal!* tom 1

1

2.16

Wie heißen die Aktivitäten auf den Fotos? Ordne den Fotos die passenden Bezeichnungen zu. Schreibe die Bezeichnungen wie im Beispiel ins Heft. Hör dann zu und kontrolliere deine Lösung.

Jak nazywają się aktywności ze zdjęć? Dopasuj właściwe określenia do zdjęć. Zapisz w zeszytcie, tak jak w przykładzie. Następnie wysłuchaj nagrania i sprawdź swoje rozwiązanie.

Beispiel:
1. kochen

schwimmen • Klavier spielen • kochen • Fußball spielen • lesen • Rad fahren • tanzen •
Roller fahren • im Internet surfen • skaten • singen • Computerspiele spielen

4.1.3. Techniki nauczania poprawnej wymowy i intonacji

Nauczanie poprawnego wymawiania dźwięków, słów, fraz i zdań jest nieodzowne na lekcji języka niemieckiego. Pracę ułatwią ćwiczenia występujące w podręczniku, ale również stosowanie języka niemieckiego jako tzw. „języka lekcyjnego”. Używanie przez nauczyciela od pierwszej lekcji typowych zwrotów lekcyjnych i egzekwowanie ich od uczniów jest jednym z założeń niniejszego programu. Używanie języka obcego nie tylko jako treści swoistej dla przedmiotu nauczania, ale również jako języka komunikacji podczas zajęć w różnych rodzajach interakcji, tj. nauczyciel – uczeń, uczeń – uczeń, jest zapisane również w podstawie programowej, na której opiera się niniejszy program.

W pierwszym tomie podręcznika *Ideal!* rozdział 0 zamyka jednostka *Deutsch im Unterricht*, gdzie wprowadzono wyrażenia przydatne na lekcji.

Oto przykład zadania z tej jednostki:

2

Was passt zusammen? Ordne zu.
Co do siebie pasuje? Przyporządkuj.

 <p>1</p> <p>Ich verstehe nicht.</p>	 <p>2</p> <p>Ich bin fertig!</p>	 <p>3</p> <p>Ist alles klar?</p>
 <p>4</p> <p>Noch einmal, bitte!</p>	 <p>5</p> <p>Gute Arbeit!</p>	<p>A. Dobra robota! B. Jeszcze raz, poproszę! C. Nie rozumiem. D. Czy wszystko jest jasne? E. Skończyłam. / Skończyłem.</p>

Należy zachęcać uczniów do samodzielnego słuchania tekstów obcojęzycznych w domu. O ile jest to możliwe, warto jest również zadbać o kontakt uczniów z rodzimym użytkownikiem języka na lekcji.

Proponowane techniki nauczania wymowy i intonacji to:

- słuchanie nagrań rodzimych użytkowników języka,
- zaznaczanie w tekście usłyszanego słowa,
- rozpoznawanie i imitowanie dźwięków,
- powtarzanie łańcuchów językowych,
- słuchanie i powtarzanie wyrazów i zdań (chórem, w grupach, w parach, indywidualnie),
- powtarzanie wyrazów pogrupowanych według określonego kryterium fonetycznego,
- zaznaczanie akcentu zdaniowego/wyrazowego,
- śpiewanie piosenek,
- powtarzanie rymowanek,
- głośne czytanie tekstów.

Przykład ćwiczenia wymowy w podręczniku *Ideal!* tom 1

7

2.6

Mach das Kursbuch zu. Hör zu und sprich nach. Hüpfе bei „f“ in die Luft und geh bei „w“ in die Hocke.

Zamknij podręcznik. Słuchaj nagrania i powtarzaj. Kiedy słyszysz „f”, podskocz, kiedy „w” – zrób przysiad.

Woche • Familienname • wohnen • wo • Flasche • fünf • Wien • fragen • Freund •
Wolfgang • wie • Fahrrad • wer

4.1.4. Techniki nauczania pisowni

Uczeń powinien opanować na lekcji podstawowe zasady pisowni niemieckiej. Niewłaściwa pisownia może prowadzić do zmiany znaczenia wyrazu lub do zaburzenia poprawności gramatycznej, a tym samym zakłócenia komunikacji. Polecane techniki ćwiczenia pisowni to:

- odwzorowywanie,
- tworzenie wyrazów z rozsypanki literowej,
- uzupełnianie brakujących liter,
- podpisywanie obrazków,
- krzyżówki,
- dyktanda.

Kolejność nauczania pisowni to odwzorowywanie, zapisywanie wyrazów, zapisywanie zwrotów, a potem pełnych zdań.

Przykład nauczania pisowni w podręczniku *Ideal!* tom 1

2

Wähle die richtige Wortendung. Lies die Wörter laut vor.

Wybierz poprawne zakończenie wyrazu. Przeczytaj głośno wyrazy.

1 Compu- -ter
 -tur
 -de

2 Mu- -te
 -sik
 -ort

3 Mo- -no
 -tur
 -de

4 Ki- -sik
 -de
 -no

5 Na- -ort
 -puter
 -tur

6 Tor- -oo
 -te
 -no

4.2. Techniki nauczania podstawowych sprawności językowych

Podstawowe sprawności językowe to: sprawności receptywne, czyli słuchanie i czytanie oraz sprawności produktywne, czyli pisanie i mówienie.

Rozumienie ze słuchu należy do sprawności receptywnych. Bez sprawności rozumienia ze słuchu nie można pozyskać odpowiednich informacji i opanować nienagannej sprawności mówienia. Wiąże się z tym konieczność słuchania nie tylko wypowiedzi nauczyciela w języku obcym, ale też tekstów autentycznych począwszy od pierwszych godzin lekcyjnych. Polecane jest słuchanie rozmów, wiadomości, komunikatów, ogłoszeń, instrukcji, które są artykułowane powoli w standardowej odmianie języka. Przed rozpoczęciem ćwiczenia rozumienia ze słuchu ważne jest, aby uczniowie zapoznali się z poleceniem i treścią ćwiczenia/zadania. W razie konieczności należy objaśnić niezrozumiałe struktury leksykalno-gramatyczne. Słuchając teksty uczeń powinien w szczególności:

- reagować na polecenia,
- określać główną myśl wypowiedzi lub fragmentu wypowiedzi,
- określać intencje nadawcy/autora tekstu,
- określać kontekst wypowiedzi (np. czas, miejsce, sytuację, uczestników),
- znajdować w wypowiedzi określone informacje,
- rozróżniać formalny i nieformalny styl wypowiedzi.

Realizację powyższych celów wspomagają następujące techniki

A. Przed słuchaniem tekstu

- praca z obrazkiem (np. odpowiedzi na pytania: Kto? Gdzie? Co robią osoby przedstawione na obrazku?)
- rozmowa na temat związany z tekstem,
- wprowadzenie wyrazów kluczowych występujących w tekście,
- zebranie skojarzeń do tematu poruszanego w tekście w formie asocjogramu.

B. W trakcie słuchania tekstu

- określanie czasu, miejsca, osób, zdarzenia,
- porządkowanie kolejności obrazków zgodnie z treścią tekstu,
- prawda/fałsz,
- wybór wielokrotny,
- uzupełnianie luk,
- odpowiedzi na pytania,
- rysowanie lub zaznaczanie obrazków według wskazówek usłyszanych w tekście,
- uzupełnianie tabeli.

Należy podkreślić, że praca z tekstem ze słuchu powinna rozpoczynać się od rozumienia globalnego, a w dalszej kolejności należy przejść do treningu rozumienia szczegółowego.

C. Po wysłuchaniu tekstu

- odgrywanie scenek z dialogu na podstawie modelu dialogu,
- odgrywanie scenek zbliżonych treściowo do wysłuchanych,
- streszczanie tekstu w formie ustnej lub/i pisemnej,
- pisanie alternatywnych zakończeń,
- wyrażanie własnego zdania na temat poruszony w tekście,
- pisanie pytań do wywiadu z osobami mówiącymi.

Przykład ćwiczenia na rozumienie ze słuchu z podręcznika *Ideal! tom 1*

1

2.29

Wie spät ist es? Hör zu und wähle die richtigen Antworten: A oder B.

Która jest godzina? Wysłuchaj nagrania i wybierz poprawne odpowiedzi: A lub B.

A. Es ist 7.00 Uhr. B. Es ist 8.00 Uhr.

A. Es ist 8.00 Uhr. B. Es ist 8.30 Uhr.

Rozumienie tekstu pisanego może być rozwijane na bazie następujących tekstów: listy, e-maile, SMS-y, kartki pocztowe, napisy, broszury, ulotki, jadłospisy, ogłoszenia, rozkłady jazdy, historyjki obrazkowe z tekstem, artykuły, teksty narracyjne, recenzje, wywiady, wpisy na forach i blogach, teksty literackie.

Przed rozpoczęciem ćwiczenia tekstu pisanego, podobnie jak przed ćwiczeniem rozumienia ze słuchu, ważne jest, aby uczniowie zapoznali się z poleceniem i treścią ćwiczenia/zadania.

Czytając teksty uczeń powinien w szczególności:

- określać główną myśl tekstu lub fragmentu tekstu,
- znajdować w tekście określone informacje,
- określać intencje nadawcy/autora tekstu,
- określać kontekst wypowiedzi (np.: czas, miejsce, sytuację, uczestników),
- rozróżniać formalny i nieformalny styl wypowiedzi,
- rozpoznawać związki pomiędzy poszczególnymi częściami tekstu,
- układać informacje w określonym porządku.

Realizację powyższych celów wspomagają następujące techniki

Przed czytaniem tekstu

- praca z obrazkiem (np. odpowiedzi na pytania: Kto? Gdzie? Co robią osoby przedstawione na obrazku?),
- rozmowa na temat związany z tekstem,
- wprowadzenie wyrazów kluczowych występujących w tekście,
- zebranie skojarzeń do tematu poruszanego w tekście w formie asocjogramu.

W trakcie czytania

- określanie czasu, miejsca, osób, zdarzenia,
- dopasowywanie tytułów do tekstów,
- podkreślanie słów-kluczy,
- porządkowanie kolejności obrazków zgodnie z treścią tekstu,
- prawda/fałsz,
- łączenie ze sobą różnych elementów tekstu,
- wybór wielokrotny,
- uzupełnianie luk,
- odpowiedzi na pytania,
- wskazywanie miejsc w tekście, z których pochodzi dana informacja.

Po przeczytaniu tekstu

- pisanie planu tekstu,
- pisemne lub ustne streszczanie tekstu,
- pisanie tekstów o podobnej problematyce,
- pisanie dalszego ciągu tekstu,
- odgrywanie ról (przejęcie ról osób występujących w tekście).

Podobnie jak w przypadku pracy z tekstem ze słuchu, należy pamiętać o rozpoczynaniu pracy z tekstem od rozumienia globalnego, a w dalszej kolejności należy przejść do ćwiczenia rozumienia szczegółowego.

Przykład ćwiczenia na rozumienie tekstu pisanego z podręcznika *Ideal!* tom 1

5

Lies die E-Mail von Lukas und bringe die Fotos in die richtige Reihenfolge. Ein Foto passt nicht.

Przeczytaj e-mail od Lukasa i ustal prawidłową kolejność zdjęć. Jedno zdjęcie nie pasuje do tekstu.

Betreff: Ein Traumtag!

Hi Paul!
Endlich Wochenende! Ich stehe spät auf. Dann spiele ich mit Lucy Frisbee. Am Mittag kochen Oma, Mama und Julia Spaghetti. So lecker! Danach kaufen Papa und ich im Supermarkt ein. Ich mag Shopping mit Papa. Dann rufe ich meine Freunde an oder surfe im Internet. Am Nachmittag skate ich. Zuletzt höre ich Musik. Cool!
Und was machst du? Ist dein Tag auch so toll?
Lukas

Mówienie jest sprawnością, która wymaga od uczącego się dużego zaangażowania, ponieważ czas przeznaczony na produkcję tekstu jest ograniczony. Osoba mówiąca musi zareagować w konkretnej sytuacji szybko i adekwatnie do postawionego problemu.

Polecane jest, aby uczeń:

- opisywał ludzi, przedmioty, miejsca i zjawiska,
- opowiadał o czynnościach, doświadczeniach i wydarzeniach z przeszłości i teraźniejszości,
- przedstawiał fakty z przeszłości i teraźniejszości,
- przedstawiał intencje, marzenia, nadzieje i plany na przyszłość,
- opisywał upodobania,
- wyrażał i uzasadniał swoje opinie, przedstawiał opinie innych osób,
- wyrażał uczucia i emocje,
- stosował formalny i nieformalny styl wypowiedzi adekwatnie do sytuacji.

Realizację powyższych celów wspomagają następujące techniki

- komunikowanie się w klasie (nauczyciel – uczeń; uczeń – uczeń) w języku docelowym począwszy od pierwszych lekcji,
- ćwiczenia „łańcuszki” (pytanie – odpowiedź – pytanie itd.),
- wypowiedź na podstawie słów-kluczy,
- przeprowadzanie ankiet i wywiadów,
- odgrywanie dialogów na podstawie modelu dialogu,
- inscenizacje na podany temat,
- praca z materiałem ikonograficznym,
- praca w parach i grupach zakończona przedstawianiem wyników na forum klasy.

Przykład ćwiczenia rozwijającego sprawność mówienia z podręcznika *Ideal!* tom1

7

Was machst du gern? Was machst du nicht gern? Zeigt passende Fotos und übt zu zweit wie in den Beispielen.

Co robisz chętnie? A czego nie robisz chętnie? Wskazujcie odpowiednie zdjęcia i ćwiczcie w parach, jak w przykładach.

- > Was machst du gern? > Was machst du nicht gern? > Skatest du gern?
> Ich schwimme gern. > Ich spiele nicht gern Gitarre. > Ja, ich skate gern. / Nein, ich skate nicht gern.

Pisanie jest najwyższym szczeblem w procesie przyswajania języka. Wymaga ono (szczególnie w przypadku dłuższych tekstów użytkowych) od uczącego się uporządkowania myśli, ich strukturalizacji i zastosowania zasad kompozycji (Rampillon, 1996A, 105). Na poziomie II. 1 uczeń powinien tworzyć krótkie, proste, spójne i logiczne wypowiedzi pisemne (np. notatkę, ogłoszenie, zaproszenie, życzenia, wiadomość, SMS, pocztówkę, e-mail, historyjkę, list prywatny, wpis na blogu), w których

- opisuje ludzi, przedmioty, miejsca i zjawiska,
- opowiada o czynnościach, doświadczeniach i wydarzeniach z przeszłości i teraźniejszości,
- przedstawia fakty z przeszłości i teraźniejszości,
- przedstawia intencje, marzenia, nadzieje i plany na przyszłość,
- opisuje upodobania,
- wyraża i uzasadnia swoje opinie, przedstawia opinie innych osób,
- wyraża uczucia i emocje,
- stosuje formalny lub nieformalny styl wypowiedzi adekwatnie do sytuacji.

Realizację powyższych celów wspomagają następujące techniki

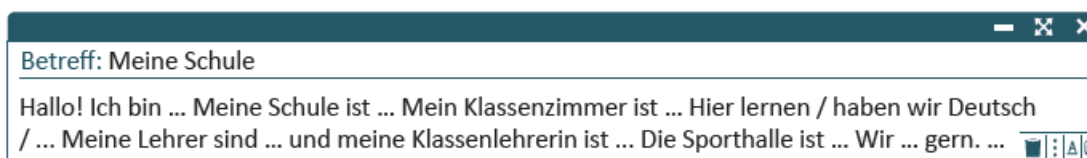
- uzupełnianie luk,
- uzupełnianie asocjogramów,
- pisanie tekstu według podanego wzoru,
- tworzenie tekstów do historyjek obrazkowych,
- wpisywanie tekstu do chmurek w komiksie,
- pisanie krótkich tekstów użytkowych.

Przykład ćwiczenia rozwijającego sprawność pisania z podręcznika *Ideal!* tom 1

5

Schreibe eine E-Mail an Lisa. Beantworte ihre Fragen aus Aufgabe 1.

Napisz e-maila do Lisy. Odpowiedz na jej pytania z zadania 1.

4.3. Metody aktywizujące

Metody aktywizujące są związane ze sposobem nauczania, w którym nauczyciel stwarza warunki do samodzielnego uczenia się. Lekcja z zastosowaniem metod aktywizujących nie może kojarzyć się z przekazywaniem gotowej wiedzy. Efektywność zapamiętywania tego, co słyszymy lub widzimy jest zdecydowanie mniejsza niż tego, co wykonujemy samodzielnie, dlatego warto wykorzystywać metody aktywizujące. Metody aktywizujące mają też wiele innych zalet. Prowadzą do dobrych relacji i uczą pracy zespołowej. Ponadto lekcja staje się bardziej interesująca, a uczniowie są bardziej zmotywowani. Zmniejszają też ryzyko wypalenia zawodowego nauczyciela.

Przykładowe techniki aktywizujące, które warto wykorzystywać na lekcji języka obcego to:

- **mapa mentalna** – metoda wizualnego przedstawienia problemu, z wykorzystaniem rysunków, schematów lub symboli. Na środku umieszczony jest tytuł. Od niego rozchodzą się grube linie, na których zapisane są główne słowa-klucze. Od tych linii rozchodzą się następne słowa-klucze. Celem tej metody jest usystematyzowanie zdobytej wiedzy.
- **burza mózgów** – to tzw. giełda pomysłów. Stosuje się ją po to, aby uczniowie w szybki sposób gromadzili wiele informacji, wiele pomysłów. Metoda ta pozwala ocenić jaką wiedzę dysponują uczniowie, co należy poszerzyć, co utrwalić, a co jest jeszcze zupełnie nieznanne.
- **gry** – poprzez rywalizację motywują do nauki i intensyfikują kontakt interpersonalny.

Propozycja zabawy z podręcznika *Ideal!* tom 1

7

Spielt miteinander.

Pobawcie się.

Narysujcie na karteczkach przedmioty związane ze znanymi zawodami (biurko, tablica, stetoskop, piłka, gitara itd.).

Wymieszajcie karteczki i rozdajcie każdemu po jednej. Następnie pytajcie się wzajemnie o zawód, np. *Bist du Arzt von Beruf?* Pytany odpowiada: *Nein, ich bin nicht Arzt von Beruf. Ich bin ... / Ja, ich bin Arzt von Beruf* i pokazuje swoją karteczkę.

- **„za i przeciw”** – metoda, która polega na analizowaniu jakiegoś problemu z różnych punktów widzenia. Uczeń wyszukuje pozytywne i negatywne strony jakiegoś zjawiska w celu podjęcia trafnej decyzji. Uczy się w ten sposób analizowania faktów.
- **stacje zadaniowe** – polegają na realizacji przez uczniów zadań zaproponowanych przez nauczyciela. Zadania umieszczone są w wyznaczonych stacjach. Uczeń może sam decydować, od której stacji rozpocznie swoją pracę.
- **drama** – wejście w rolę, improwizacja rozmowy na podstawie własnych doświadczeń i wiedzy. Angażowane są ruch, gest, mowa, myśli i uczucia. Uczniowie stają się reżyserami wydarzeń.
- **grupy zadaniowe** – metoda, która polega na pracy w grupach 3-4 osobowych. Każda grupa może otrzymać takie samo zadanie do rozwiązania albo inne, które stanowi element jakiejś całości.
- **projekt** – to zadanie, które jest najczęściej wykonywane w grupach. Warto

podkreślić, że udział w projekcie na lekcji i poza nią jest jednym z wymagań szczegółowych zawartych w podstawie programowej. Uczniowie mogą uczyć się od siebie, natomiast nauczyciel pełni rolę osoby wprowadzającej oraz obecnej przy prezentacji oraz ocenianiu. Ocenianiem pracy w projekcie mogą się również zająć uczniowie, co kształtuje postawę uczciwości i wyrabia umiejętność podejmowania decyzji. Zaletą pracy z projektem to niewątpliwie wspieranie integracji zespołu klasowego, w którym uczniowie uczą się rozwiązywania problemów, aktywnego słuchania, skutecznego komunikowania się, a także wzmacniają poczucie własnej wartości. Metoda projektu wdraża uczniów do planowania oraz organizowania pracy, a także dokonywania samooceny. Projekty mogą być wykonywane indywidualnie lub zespołowo. Nauczyciele korzystający z metody projektu mogą indywidualizować techniki pracy, różnicując wymagania. Wyboru treści, które będą realizowane metodą projektu, może dokonywać nauczyciel samodzielnie lub w porozumieniu z uczniami.

Propozycja projektu z podręcznika *Ideal!* tom 1

8

P

Bearbeitet das Projekt.

Opracujcie projekt.

Przygotujcie wspólnie plakat *Wir im Unterricht*. W części *Das machen wir im Unterricht* przedstawcie czynności wykonywane przez was na lekcji. W części *Das sagen wir im Unterricht* zbierzcie sformułowania, które najczęściej stosujecie na lekcji. Wypiszcie również zdania wypowiedziane często przez waszą nauczycielkę / waszego nauczyciela, np. *Habt ihr Hausaufgaben?* Powieście plakat w widocznym miejscu w klasie.

4.4. Autonomia ucznia

Uczeń autonomiczny to taki, który chętnie komunikuje się w języku obcym, sam inicjuje rozmowy, nie obawia się rozmów z rodzimym użytkownikiem języka, potrafi wiązać nową wiedzę z wiedzą już posiadaną. Dyskutuje też z innymi osobami na temat problemów związanych z nauką języka obcego. Uczeń autonomiczny posiada wiedzę o etapach uczenia się, planowaniu, organizacji pracy, wyborze materiałów do nauki, technik i strategii uczenia się.

Podstawa programowa zakłada, że nauka w szkole podstawowej ma sprzyjać autonomii. Ważną rolę przypisuje się dokonywaniu samooceny, korzystaniu ze źródeł informacji w języku obcym. Uczeń powinien stosować strategie komunikacyjne (np. domyślanie się znaczenia wyrazów z kontekstu) oraz kompensacyjne (np. parafraza, definicja), gdy nie zna lub nie pamięta jakiegoś wyrazu.

Aby uczeń pracował autonomicznie, należy uwzględnić następujące warunki:

- wspólne (nauczyciel i uczeń) planowanie lekcji,
- precyzyjne określanie celów lekcji,
- motywowanie uczniów do wyszukiwania materiałów dodatkowych,
- dostarczenie uczniowi informacji dotyczących strategii uczenia się i korzyści z ich stosowania,
- stosowanie otwartych form pracy,

- tworzenie wesołej atmosfery na lekcji,
- chwalenie uczniów nawet za niewielkie sukcesy.
- zachęcanie do samooceny.

4.4.1. Wdrażanie do samooceny

Istotną umiejętnością w procesie autonomizacji jest samoocena. Zbyt niska samoocena niesie za sobą negatywne skutki, tzn. brak zainteresowań poznawczych, rezygnację z podejmowania wysiłku, niskie wyniki w nauce. Celem samooceny jest diagnoza mocnych i słabych stron własnej kompetencji komunikacyjnej, porównanie jej poziomu z modelem docelowym. Dzięki takiej autodiagnozie możliwa staje się świadome i lepiej zorganizowane uczenie się, rozwijanie odpowiedzialności za rozwój własnej kompetencji komunikacyjnej. Nauczyciel może opracowywać tabele samooceny dla swoich uczniów, kierując się przykładami zawartymi m.in. w *Europejskim Portfolio Językowym* – poziomy A1, A2, B1.

Uczniowie korzystający z podręcznika *Ideal!* mogą dokonać samooceny. Na pierwszej stronie każdego rozdziału podręcznika *Ideal!* znajdują się informacje *W tym rozdziale nauczę się* (np. przedstawiać się, nazywać przybory szkolne, określać porę dnia, opowiadać o szkole itd.) oraz *W tym rozdziale poznam i zastosuję* (np. przeczenie *kein*, liczbę mnogą rzeczownika, odmianę czasowników nieregularnych itd.). Już na bazie tego materiału uczeń może dokonać samooceny oznaczając, czy dany aspekt został przez niego opanowany, czy też nie. Nauczyciel może zamieścić powyższe aspekty w tabeli i zlecić uczniom dokonanie samooceny. Narzędziem dedykowanym samoocenie w serii *Ideal!* jest strona *Das kann ich schon!*, która zamyka każdy rozdział w podręczniku.

Oto fragment strony *Das kann ich schon!* z podręcznika *Ideal!*:

KAPITEL

6

Das kann ich schon!

1

Nazywam przedmioty szkolne.

das Schulfach, -er: Biologie / Bio, Geografie, Geschichte, Sachunterricht, Deutsch, Englisch, Polnisch, Mathematik / Mathe, Informatik, Ethik, Religion, Kunst, Musik, Werken, Technik, Sport, Klassenlehrerstunde

**Jakie to przedmioty szkolne?
Nazywajcie je na zmianę.**

2

Rozmawiam o planie lekcji, wyrażam opinię o przedmiotach.

am Montag, am Dienstag, am Mittwoch, am Donnerstag, am Freitag, am Samstag, am Sonntag

Pytajcie i odpowiadajcie na pytania.

> Was haben wir am ...?
> Am ... haben wir ...?
> Wann hast du ...?
> Ich habe am ... und am ...

interessant, leicht, schön, wichtig, super, ...
langweilig, schwer, doof, blöd

3

**Was hast du am ...?
Am ... habe ich ...**

**Wann hast du ...?
Ich habe am ...**

**Wie ist ...?
... ist ...!**

4.5. Przykładowy scenariusz lekcji

Przykładowy scenariusz lekcji na podstawie podręcznika *Ideal!* tom 1

Lektion 3A Woher kommst du?

Czas realizacji: 2 godziny lekcyjne.

Temat lekcji 1/2: *Woher kommen die Uhren?* – Pytamy o to, skąd pochodzą sławne osoby oraz różne produkty i udzielamy odpowiedzi na pytania.

Temat lekcji 2/2: *Woher kommst du?* – Informujemy o pochodzeniu.

Cele lekcji:

- poznanie nazw krajów,
- formułowanie pytań o pochodzenie osób lub produktów i udzielanie odpowiedzi na takie pytania,
- informowanie o własnym pochodzeniu,
- poznanie znanych osób reprezentujących różne dziedziny życia: sport, muzykę, film, modę,
- poznanie produktów typowych dla krajów DACHL,
- poznanie narodowych flag (informacja na temat kształtu flagi Szwajcarii).

- rozwijanie umiejętności mówienia,
- rozwijanie umiejętności współpracy w grupie podczas pracy nad projektem.

Słownictwo:

- nazwy krajów,
- nazwy produktów.

Gramatyka:

- odmiana czasownika *kommen*,
- słówko pytające *woher*,
- przyimek *aus*.

Materiały:

- podręcznik str. 39–41, nagranie 1.41,
- zeszyt ćwiczeń str. 39–41,
- kartki do przeprowadzenia zabawy LUB → **Materiały do kopiowania 3.1**,
- Karta pracy Lektion 3A.

LEKCIJA 1/2

Wprowadzenie do lekcji 1

- Poleć, aby uczniowie przyjrzeni się zdjęciu na stronie 39. Zadawaj po polsku pytania dotyczące jego elementów: *Jak myślicie, ile lat ma chłopiec? Czy to piłka do piłki nożnej czy do siatkówki? Jaka flaga jest na koszulce, który kraj symbolizuje?* Odpowiedzi na pytania przygotowują uczniów do wykonania zadania.
- Ochotnicy odczytują wypowiedzi Rafała i Svena na forum klasy. Zapytaj, czy na zdjęciu jest Rafał czy Sven (Sven). Uczniowie wskazują elementy wypowiedzi i zdjęcia, które naprowadziły ich na odpowiedź.
- Powtórz wypowiedź Svena. Zatrzymaj się na zdaniu *Ich komme aus Deutschland*. Naprowadza ono na główny cel lekcji: informowanie o pochodzeniu.

Zadanie 1

- Poleć uczniom przeczytać cicho podane nazwy krajów. Zapytaj, czy je znają i jak one brzmią po polsku.
- Odtwórz nagranie i powtarzaj nazwy razem z uczniami.
- Wskaż uczniom nazwy wyróżnione kolorem. Powiedz, że większość nazw państw nie ma rodzajnika, jest zaledwie kilka wyjątków z rodzajnikiem, np. *die Schweiz* (czerwona czcionka), natomiast *die USA* (w tej lekcji kolor brązowy) wskazuje na liczbę mnogą.

Podpowiedź

Jeśli chcesz nieco rozruszać grupę, zaproponuj zabawę, w której będziesz podawać jedynie początek nazwy państwa (np. *Bu-*), dzieci chórem kończą usłyszaną nazwę (*-garien!*). Można odgadywać nazwy parami, a po poprawnym dokończeniu nazwy przybić „piątkę”. Dla grup aktywniejszych tę zabawę można zacząć w przysiadzie. Jeśli dzieci potrafią dokończyć usłyszaną nazwę, podskakują.

Zadanie 2

- Rozpocznij ćwiczenie łańcuszek, podając po niemiecku nazwę państwa, kolejna osoba wymienia odpowiednik i formułuje swoje pytanie.
- Jeżeli ćwiczenie przebiega sprawnie, zachęć uczniów do trudniejszej wersji, w której najpierw będzie podawana nazwa państwa w języku polskim.

Podpowiedź

Przeprowadzaj ćwiczenie łańcuszek, korzystając z piłeczki lub innego miękkiego przedmiotu. Stań z uczniami w kręgu, podaj nazwę państwa po niemiecku i rzuć piłeczkę do osoby, która ma podać polską nazwę. Chodzi o to, aby uczniowie nie odpowiadali po kolei, bo wówczas stracą koncentrację.

Zadanie 3

- Poproś uczniów o głośne przeczytanie określonych miejsc podanych nad fotografiami i zapoznanie się z flagami państw.
- Uczniowie przyglądają się zdjęciom i zapoznają się z podpisami. Indywidualnie dobierają odpowiednie zakończenia podanych wypowiedzi.
- Wskazani uczniowie odczytują zdania na forum klasy. Pozostali słuchają uważnie i sprawdzają swoje rozwiązania.

KLUCZ

1. aus Österreich; 2. aus Deutschland; 3. aus den USA; 4. aus der Schweiz; 5. aus Deutschland; 6. aus Polen; 7. aus Österreich; 8. aus Liechtenstein.

Zadanie 4

- Zapytaj *Woher kommt Iga Świątek? Aus Deutschland oder aus Polen?* Po usłyszeniu odpowiedzi powtórz głośno i napisz na tablicy *Woher kommt Iga? – Iga kommt aus Polen*. W ten sposób zwrócisz uwagę uczniów na pytanie z wyrazem *woher*. Podkreśl w zdaniach *woher* i *aus Polen*.
- Wróć do określeń nad zdjęciami, zapytaj uczniów, przy których nazwach dodajemy jeszcze rodzajnik (*aus der Schweiz, aus den USA*).
- Wskaż uczniom ramkę *Grammatik*, w której zebrano struktury językowe *woher – aus*.
- Odczytaj przykładowy dialog i wskaż w nim elementy z ramki *Grammatik*. Poleć, by uczniowie budowali podobne dialogi w parach, korzystając z informacji z zadania 3.
- Spaceruj po klasie i dyskretnie przysłuchuj się prowadzonym rozmowom. Informacje zwrotne konstruuj w formie „kanapki”, czyli: najpierw chwal, potem popraw delikatnie błąd, następnie znowu sformułuj pochwałę. Postaraj się dawać jak najwięcej pozytywnych informacji zwrotnych, chwal za poprawną wymowę nazw państw, intonację pytania i odpowiedzi, tempo mówienia, wczucie się w rolę itp.
- Wskazane pary prezentują swoje rozmowy na forum klasy.

Podpowiedź

Odsyłać pod ramką *Grammatik* kieruje do obszerniejszych komentarzy 1 i 2 w jednostce *Lena erklärt Grammatik* na stronie 46 podręcznika. Przeanalizuj je z uczniami. Następnie na forum klasy wykonajcie wspólnie ćwiczenia 1A, 1B, 2 ze strony 46 zeszytu ćwiczeń.

Zakończenie lekcji 1

Porozmawiaj z uczniami na temat znanych osób i typowych produktów z krajów DACHL i z Polski. Zapytaj *Kennt du Mozart? Magst du Musik von Mozart? Magst du Mode? Barbara Meier ist Model. Was spielt Iga Świątek? Fußball?* itd. W razie trudności poprowadź rozmowę w języku polskim i podsumuj ją kilkoma prostymi zdaniami po niemiecku.

Praca domowa

Wybrane ćwiczenia ze strony 40 w zeszytu ćwiczeń.

Przykładowa karta pracy

Frage deine Mitschülerin / deinen Mitschüler nach den fehlenden Informationen zu den Personen auf Fotos und schreib sie in die Tabelle.

Zapytaj koleżankę / kolegę o brakujące informacje na temat przedstawionych osób i wpisz je do tabeli.

	Wer ist das?	Woher kommt sie / er?	Was (kim) ist sie / er?	Was mag sie / er?
	Robert Lewandowski		Fußballspieler	
	Barbara Meier	Deutschland		Fitness
	Wolfgang Amadeus Mozart	Österreich	Komponist (kompozytor)	
	Tina Weirather	Liechtenstein		Extremsport
	Vladimir Zelensky		Politiker	
	Iga Świątek	Polen		Musik und Bücher
	Zac Efron		Schauspieler (aktor)	

Wähle dann zwei Personen und erzähle über sie, wie im Beispiel.

Następnie wybierz 2 osoby i opowiedz o nich, tak jak w przykładzie.

Beispiel: Das ist Robert Lewandowski. Er kommt aus Polen. Er ist Fußballspieler. Er mag Autos.

5. Standardy osiągnięć

Wymagania ogólne i szczegółowe, które są zawarte w podstawie programowej, nawiązują do działań językowych składających się na kompetencję komunikacyjną opisaną w *Europejskim Systemie Opisu Kształcenia Językowego*, który został przygotowany przez Radę Europy. Nawiązanie to ma charakter bardzo ogólny, bo *ESOKJ* został przygotowany z założenia dla osób dorosłych uczących się języka obcego. *ESOKJ* ułatwia jednak zobrazowanie poziomu biegłości językowej oczekiwanej od ucznia kończącego etap edukacyjny II.1. Od ucznia po tym etapie oczekuje się osiągnięcia poziomu A2+ (B1 w zakresie rozumienia wypowiedzi). Poniżej zamieszczono ogólne zestawienie poziomów biegłości językowej.

Poziom samodzielności	B1	Osoba posługująca się językiem na tym poziomie rozumie znaczenie głównych wątków przekazu zawartego w jasnych, standardowych wypowiedziach, które dotyczą znanych jej spraw i zdarzeń typowych dla pracy, szkoły, czasu wolnego itd. Potrafi radzić sobie w większości sytuacji komunikacyjnych, które mogą zdarzyć się w czasie podróży po regionie, gdzie mówi się danym językiem. Potrafi tworzyć proste, spójne wypowiedzi ustne lub pisemne na tematy, które są jej znane bądź ją interesują. Potrafi opisywać doświadczenia, zdarzenia, nadzieje, marzenia i zamierzenia, krótko uzasadniając bądź wyjaśniając swoje opinie i plany.
Poziom podstawowy	A2	Osoba posługująca się językiem na tym poziomie rozumie wypowiedzi i często używane wyrażenia w zakresie tematów związanych z życiem codziennym. Są to np. bardzo podstawowe informacje dotyczące osoby rozmówcy i jego rodziny, zakupów, otoczenia, pracy. Potrafi porozumiewać się w rutynowych, prostych sytuacjach komunikacyjnych, wymagających jedynie bezpośredniej wymiany zdań na tematy znane i typowe. Potrafi w prosty sposób opisywać swoje pochodzenie i otoczenie, w którym żyje, a także poruszać sprawy związane z najważniejszymi potrzebami życia codziennego.
Poziom podstawowy	A1	Osoba posługująca się językiem na tym poziomie rozumie i potrafi stosować potoczne wyrażenia i bardzo proste wypowiedzi dotyczące konkretnych potrzeb życia codziennego. Potrafi formułować pytania z zakresu życia prywatnego, dotyczące np. miejsca, w którym mieszka, ludzi, których zna, i rzeczy, które posiada, oraz odpowiadać na tego typu pytania. Potrafi przedstawiać siebie i innych. Potrafi prowadzić prostą rozmowę, pod warunkiem że rozmówca mówi wolno, zrozumiale i jest gotowy do pomocy.

6. Sposoby kontroli i oceny ucznia

Ocenianie osiągnięć ucznia pomaga m.in. w określeniu jego indywidualnych potrzeb, jego postępów i efektywności kształcenia. Ocena powinna uzmysławiać nauczycielowi konieczność zmiany lub kontynuację metod kształcenia.

Można wyróżnić funkcję diagnostyczną i klasyfikującą oceniania. Funkcja diagnostyczna dotyczy monitorowania postępów ucznia i określania jego indywidualnych potrzeb, określania efektywności metod, planowania procesu nauczania, przekazywania informacji zwrotnej uczniowi i rodzicom. Funkcja klasyfikacyjna dotyczy różnicowania i grupowania uczniów według określonej skali. Jest niezwykle istotna przy ocenie poziomu osiągniętego w dłuższym czasie.

Na lekcji języka obcego nauczyciel może oceniać m.in.:

- zadania domowe,
- odpowiedzi ustne,
- krótkie kartkówki sprawdzające opanowanie materiału z jednej, dwóch lub trzech lekcji,
- sprawdziany,
- testy diagnostyczne
- aktywność na lekcji,
- prace w grupach,
- gotowość do podejmowania dodatkowych zadań (np. udział w konkursach lub uroczystościach szkolnych),

Waga w/w działań ucznia powinna być zróżnicowana. Inaczej traktuje się ocenę za zadanie domowe, kartkówkę, a inaczej za sprawdzian obejmujący materiał z całego rozdziału. Przy ocenianiu krótkich kartkówek proponuję przyjąć następującą skalę ocen:

ocena	% maksymalnej liczby punktów
niedostateczny	0–49
dopuszczający	50–64
dostateczny	65–79
dobry	80–89
bardzo dobry	90–97
celujący	98–100

Przy ocenianiu sprawdzianów proponuję przyjąć następującą skalę ocen:

ocena	% maksymalnej liczby punktów
niedostateczny	0–39
dopuszczający	40–55
dostateczny	56–70
dobry	71–85
bardzo dobry	86–95
celujący	96–100

6.1. Wymagania na poszczególne oceny

Ocenę **celującą** otrzymuje uczeń, który w zakresie:

a) gramatyki i słownictwa:

- bezbłędnie stosuje nie tylko proste, ale i złożone struktury,
- stosuje niezwykle szeroki zasób słownictwa,
- zawsze poprawnie używa słownictwa o charakterze złożonym/abstrakcyjnym.

b) rozumienia ze słuchu, rozumienia tekstu pisanego:

- rozumie wypowiedzi rodzimych użytkowników języka o różnorodnej tematyce,
- rozumie tekst ze słuchu lub tekst pisany bez użycia słownika,
- zawsze rozumie polecenia nauczyciela.

c) mówienia:

- w naturalny sposób formułuje komunikatywną i bezbłędną wypowiedź,
- mówi płynnie,
- posługuje się poprawnym językiem, nie popełniając błędów,
- dysponuje niezwykle szerokim zasobem słownictwa,
- omawia tematy proste i złożone;
- wymowa i intonacja są bezbłędne.

d) pisania:

- realizuje zadanie zawierające pełne zdania, rozbudowane struktury leksykalno-gramatyczne;
- w zadaniu pisemnym zawsze zawiera wszystkie istotne punkty,
- nie popełnia błędów w pisowni oraz interpunkcji.

Ocenę **bardzo dobrą** otrzymuje uczeń, który w zakresie:

a) gramatyki i słownictwa:

- poprawnie operuje strukturami prostymi i złożonymi,
- buduje spójne zdania,
- stosuje szeroki zasób słownictwa,
- poprawnie używa słownictwa o charakterze bardziej złożonym/abstrakcyjnym,
- sporadycznie popełnia drobne błędy gramatyczne niezakłócające komunikacji.

b) rozumienia ze słuchu, rozumienia tekstu pisanego:

- rozumie tekst ze słuchu lub tekst pisany z minimalnym użyciem słownika,
- rozumie ogólny sens różnorodnych tekstów i rozmów,
- wyszukuje w tekście niezbędne informacje,
- rozumie polecenia nauczyciela

c) mówienia:

- formułuje wypowiedzi, które są spójne i logiczne,
- tworzy wypowiedzi, które charakteryzują się bogatym zasobem środków leksykalno-gramatycznych,
- omawia tematy proste oraz tematy o charakterze bardziej złożonym
- sporadycznie popełnia błędy, które nie zakłócają komunikacji,
- wymowa i intonacja czasami nie sprawiają odbiorcy trudności w zrozumieniu.

d) pisania:

- tworzy wypowiedzi, które cechuje zadowalający zakres środków językowych,
- sporadycznie popełnia błędy, które nie zakłócają komunikacji,
- w zadaniu pisemnym zawiera wszystkie istotne punkty,
- używa prawidłowej pisowni oraz interpunkcji.

Ocenę **dobrą** otrzymuje uczeń, który w zakresie:

a) gramatyki i słownictwa:

- poprawnie operuje większością prostych i złożonych struktur,
- w większości przypadków buduje spójne zdania,
- na ogół używa szerokiego zasobu słownictwa,
- popełnia nieliczne błędy gramatyczne, niezakłócające lub zakłócające w nieznacznym stopniu komunikację.

b) rozumienia ze słuchu, rozumienia tekstu pisanego:

- rozumie tekst ze słuchu lub tekst pisany ze sporadycznym użyciem słownika,
- jest zazwyczaj w stanie zrozumieć ogólny sens różnorodnych tekstów i rozmów,
- wydobywa większość potrzebnych informacji,
- rozumie polecenia nauczyciela.

c) mówienia:

- przeważnie z powodzeniem przekazuje wiadomość,
- mówi spójnie z lekkim wahaniem,
- popełnia nieliczne błędy językowe, które nie zakłócają komunikacji,
- wypowiada się na tematy proste i niektóre tematy o charakterze bardziej złożonym,

- wymowa i intonacja czasami sprawiają odbiorcy drobne trudności w zrozumieniu.

d) pisania:

- tworzy na ogół teksty zawierające pełne zdania, proste struktury leksykalno-gramatyczne,
- przeważnie pisze teksty spójne i logiczne,
- w zadaniu pisemnym zawiera wszystkie istotne punkty, chociaż niektórym z nich poświęca niewiele miejsca,
- popełnia nieliczne błędy językowe, które nie zakłócają komunikacji,
- przeważnie używa prawidłowej pisowni i interpunkcji.

Ocenę **dostateczną** otrzymuje uczeń, który w zakresie:

a) gramatyki i słownictwa:

- poprawnie operuje niektórymi prostymi strukturami leksykalno-gramatycznymi,
- niekiedy buduje spójne zdania,
- na ogół używa odpowiedniego do zdania zasobu słownictwa,
- używa niewiele słownictwa o charakterze bardziej złożonym,
- popełnia wiele błędów gramatycznych, które czasami zakłócają komunikację.

b) rozumienia ze słuchu, rozumienia tekstu pisanego:

- rozumie tekst ze słuchu lub tekst pisany o niskim stopniu trudności bez pomocy nauczyciela,
- rozumie część kluczowych informacji w różnorodnych tekstach i rozmowach,
- zazwyczaj rozumie polecenia nauczyciela. c)

mówienia:

- tworzy wypowiedzi zawierające proste struktury i słownictwo,
- czasami tworzy wypowiedź niespójną i nielogiczną,
- dysponuje ograniczonym zasobem środków leksykalno-gramatycznych,
- wypowiada się na tematy proste, a rzadziej na tematy o charakterze bardziej złożonym
- popełnia liczne błędy językowe, które częściowo zakłócają komunikację,
- wymowa i intonacja czasami sprawiają odbiorcy trudności w zrozumieniu.

d) pisania:

- pisze teksty zawierające proste struktury leksykalno-gramatyczne,
- w zadaniu pisemnym zawiera większość istotnych punktów,
- popełnia liczne błędy językowe, które częściowo zakłócają komunikację,
- używa czasem nieprawidłowej pisowni i interpunkcji.

Ocenę **dopuszczającą** otrzymuje uczeń, który w zakresie:

a) gramatyki i słownictwa:

- poprawnie operuje niedużą ilością prostych struktur,
- buduje zdania, ale przeważnie niespójne ,
- dysponuje niewielkim zasobem słownictwa,
- czasami niepoprawnie używa podstawowego słownictwa.

b) rozumienia ze słuchu, rozumienia tekstu pisanego

- rozumie tekst ze słuchu lub tekst pisany o niskim stopniu trudności korzystając z pomocy nauczyciela lub kolegów,
- rozumie kilka kluczowych informacji w różnorodnych tekstach i rozmowach
- zazwyczaj rozumie podstawowe polecenia nauczyciela, ale czasem może potrzebować pomocy lub podpowiedzi. c) mówienia:
- próbuje sformułować krótką wypowiedź, która często jest niespójna i nielogiczna,
- dysponuje bardzo ograniczonym zasobem środków leksykalno-gramatycznych,
- rzadko próbuje zabierać głos w rozmowie,
- popełnia bardzo liczne błędy językowe, które często zakłócają komunikację,
- wymowa i intonacja często sprawiają odbiorcy trudności w zrozumieniu.

d) pisania:

- tworzy proste wypowiedzi pisemne, zawierające mało urozmaicone struktury leksykalno-gramatyczne,
- tekst bywa czasami niespójny i nielogiczny,
- w zadaniu pisemnym zawiera niektóre istotne punkty,
- używa w większości nieprawidłowej pisowni i interpunkcji.

Uczeń, który nie spełni powyższych wymagań otrzymuje ocenę niedostateczną.

Przykładowa kartkówka do Lektion 3a z podręcznika *Ideal!* tom 1.

Kartkówka Lektion 3A		wersja	A
Klasse: _____	Name: _____	Punkte: ____/4	
1	Übersetze die Fragmente in Klammern und beende die Sätze. Przetłumacz fragmenty w nawiasach i dokończ zdania.	____/4	
1.	Wer kommt (z <i>Ukrainy</i>) _____?		
2.	Kommst du (z <i>Liechtensteinu</i>) _____?		
3.	Die Uhren kommen (z <i>Niemiec</i>) _____.		
4.	Was kommt (z <i>Austrii</i>) _____?		
2	Ergänze die Sätze mit den angegebenen Wörtern. Uzupełnij zdania podanymi wyrazami.	____/4	
komme • kommst • kommt • kommen			
1.	Das Buch _____ aus Frankfurt.		
2.	Maria und Jonas _____ aus den USA.		
3.	Woher _____ du?		
4.	Ich _____ aus Polen.		

Bibliografia

- Chudak S., *Lernerautonomie fördernde Inhalte in ausgewählten Lehrwerken DaF für Erwachsene*. Peter Lang GmbH, Frankfurt a. Main 2007
- Europejski system opisu kształcenia językowego: uczenie się, nauczanie, ocenianie*, Wyd. CODN, Warszawa 2003
- Kizik-Badstübner, C., Rozalowska-Żądło, R., Uniszewska, A. (wyd.), *Sprachen lehren, Sprachen lernen. Nauczanie i uczenie się języków obcych*, Wyd. UG, Gdańsk 2004
- Komorowska, H., *Metodyka nauczania języków obcych*, Fraszka Edukacyjna, Warszawa 2005
- Komorowska, H., *Programy nauczania w kształceniu ogólnym i w kształceniu językowym*, Fraszka Edukacyjna, Warszawa 2006
- Komorowska, H., *Sprawdzanie umiejętności w nauce języka obcego, Kontrola – Ocena – Testowanie*, Fraszka Edukacyjna, Warszawa 2007
- Obwieszczeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 6 sierpnia 2015 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudnić nauczycieli niemających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli.*
- Pfeiffer, W., *Nauka języków obcych. Od praktyki do praktyki*, Wagros, Poznań 2001
- Rampillon, U., *Aufgabentypologie zum autonomen Lernen. Deutsch als Fremdsprache*, Hueber Verlag, München 2000
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej gimnazjum i liceum*, www.men.gov.pl
- Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie (2006/962/WE)*
- Zawadzka, E., *Nauczyciele języków obcych w dobie przemian*, Impuls, Kraków 2004